

Böjt 2. vasárnapja (Reminiscere)

► 1Thessz 4,1–8

Böjt üzenete: Emlékezzetek, hogy szentek vagytok!

A vasárnap jellege

Böjt második vasárnapja Reminiscere, a névadó zsoltárvers Zsolt 25,6: „Reminiscere miserationum tuarum, domine” – Emlékezzél meg, Uram, irgalmasságodról és kegyelmedről! Istent kívánja emlékeztetni irgalmasságára, de a hívőket is a megszenteltetésünkért való böjti harcra. A vasárnap középpontjában a bűnbánat, a megtisztulás, az Istennek tetsző életre törekvés áll, kifejezve az ember Isten iránti szeretetét. Ez a böjt igazi lényege.

A textusról

A levél címzettjei – Thesszalonika – görög kikötőváros, ma Thesszaloniki. Pál korában a római birodalom Macedónia tartományának fővárosa volt, fontos hadi és kereskedelmi utak melletti politikai és kereskedelmi központ. A tartomány legnépesebb települése, konzuli székhely, önálló közigazgatással és bíraskodással, Korabeli lakóinak számát százezerre teszik, igen sok kézműves és kereskedő, hajósok és a római igazgatás tisztviselői. Igazi multikulturális légköre volt, ennek megfelelő volt a vallási élet is, egy sor különböző istenséget tiszteltek: Apollót, Zeust, Aphrodité, de egyiptomi istenségeket is, mint Iziszt,

Oziriszt, Serapiszt. A rómaiak bevezették a császárkultuszt. Legnépszerűbb azonban Dionüszosz kultusza volt, akinek tiszteletére nagy ivászatokat és szexuális kicsapongásokat rendeztek. A városban kisebb zsidó közösség is volt, zsinagógával.

Pál apostol valószínűleg 49-ben egy álomban elhívást kapott, hogy menjen Macedóniába az evangéliumot hirdetni (ApCsel 17,1–9). Igehirdetését néhányan befogadták, megalakult egy kis keresztény gyülekezet, de a zsinagógai zsidók ellenállása és a megindult üldözés miatt néhány hét után el kellett menekülnie. Athénba, majd Korinthusba ment, aggódott az újonnan alapított gyülekezet sorsáért, onnan írta első levelét a thesszalonikai gyülekezetnek, valószínűleg 50-ben. Ez Pál legrégebbi fennmaradt levele.

A levél célja a támadásoknak és a spirituális-morális kísértéseknek kitett, elbizonytalanodó gyülekezet lelki megerősítése.

Fontosabb exegetikai megjegyzések – a textus kulcsfogalmai

1. vers: ἀρέσκω – ’tetszik’, ’örömet okoz’, ’kielégít’, ’jónak látszik’.

3. vers: θέλημα – 1. ’akarat’; 2. ’vágy, óhaj’; 3. ’öröm, gyönyörűség’.

πορνεία – ’paráznaság’. A parázna nem sze-

mélynek tekinti társát, hanem bűnös kívánsága tárgyának, akár egyedülálló, akár házas az illető. Az apostol itt elsősorban az utóbbi esetet tartja szem előtt, és így a házasságot és a házaselet tisztaságát védelmezi.

4. vers: σκεῦος – 'edény, eszköz'. A fordítás leginkább gondot okozó szava. Augustinustól kezdve sokan az „edény” szót az 1Pt 3,7 értelmében vették („...az asszonyi nemnek mint gyöngébb edénynek tisztességet tévén”). Mások az ember saját testére vonatkoztatták. Feltételezhetjük, hogy Pál úgy használja itt a szkeuosz szót, mint 2Kor 4,7-ben: „Ez a kincsünk pedig cserépedényekben van...” Az „edény” szó tehát itt a testet, a lélek „tartályát” jelentheti. Hasonló értelemben szól a testről akkor is, amikor azt tanítja, hogy a test a Szentlélek temploma (1Kor 6,19). Ennek a versnek a fordítása ezért eltérő, vannak, akik a testre vonatkoztatják 2Kor 4,7-re hivatkozva: „mindegyiketek meg tudja őrizni a testét szentségben és tisztességben”, más fordítók a házastársra, hivatkozva 1Pt 3,7-re: tisztaságban élni feleségével.

ἁγιασμῶ – 'megszentelni'. Isten szándéka, tetszése szerinti életfolytatás.

τιμῇ – 'tisztesség', 'tisztelet', egymás kölcsönös megbecsülése.

5. vers: πάθει – 'szenvedély', 'kontrollálatlan kívánság'.

ἐπιθυμία – 'kívánság', 'vágy', különösen tiltott dolgok után.

6. vers: ὑπερβαίνειν – 'rászedni'. πλεονεκτεῖν – 'károsítani'; 1. többet birtokolni vagy nagyobb részt, részesedést; előnyt élvezni; 2. elnyerni a másiktól vagy kihasználni a másikat, becsapni.

A perikópáról

A thesszalonikaiakhoz írt első levél 4. fejezetének exegetikai magyarázata a keresztény élet gyakorlati oldalát érinti, különösen a szent életet és a testvéri szeretetet. Az apostol emlékezteti a thesszalonikaiakat, hogy már tanulták, hogyan kell Is-

tennek tetsző módon élni, és ebben még előbbre kell jutniuk. A keresztény élet célját a megszentelődésben jelöli meg. Isten szent, és aki Istenhez akar tartozni, annak is szentnek kell lennie. Ez a böjt, a megtisztulás lényege. Ma is divatos böjtről, a testi megtisztulásról, az egészséges életmódról, méregtelenítő kúrákról beszélni. De ezek csupán a test megtisztulására koncentrálnak. A szentség, életszentség ennél több, az egész ember, a testünk és lelkünk tisztulását kéri. Ennek megfelelően Pál ebben a levélben nem a keresztény dogmatikáról ír, hanem feltételezve a keresztény alapvető tanítás ismeretét, elsősorban lelkipásztori, az evangéliumból fakadó mindennapi és gyakorlati erkölcsi útmutatást ad. Kiemeli, hogy Isten nem a tisztátalanságra, hanem a megszentelődésre hívott el minket. Int, hogy aki ezt a tanítást megveti, az nem embert, hanem magát az Istent, az ő akaratát veti meg.

A fordításokról

Mielőtt felvázolnék egy lehetséges igehirdetés-felépítést, érdemes néhány fordítást figyelembe venni, amelyek a fentebb említett exegetikai megoldásokat is tükrözik: (a) RÚF; (b) Einheitsübersetzung; (c) Bibel Heute; (d) Die Gute Nachricht; (e) Contemporary English Version.

1. vers: ἀρέσκω: A német változatok alapvetően megegyeznek a RÚF-fal: hogyan kell élnetek, hogy Istennek tetszen. Az angol megoldás: úgy éljétek, ahogyan tanítottuk; akkor kedvesek lesztek Istennek.

3. vers: θέλημα: Némi fogalmazási különbségek élnek a változatok, de akár főnévi, akár igei formában Isten akaratáról szólnak. πορνεία: paráznaság (a); erkölcstelenség, fajtalankodás (b), (d); szexuális bűn (c); szexuális erkölcstelenség (d). Az erkölcstelenség, mi több, a fajtalanság fordítási lehetőség különösen is abban az összefüggésben érdekes, ahogyan fentebb arról volt szó, hogy a házasságon belüli tisztaságról (is) szól az apostol!

4. vers: σκεῦος: feleség (a), (b), (d), (e); test (c). ἁγιασμῶ és τιμῇ: szentség és tisztesség (a); szent és tiszteletteljes mód (b); ahogyan Istennek és embereknek tetszik (c), (d); tiszteld és becsüld (e). (Érződik a modernebb fordítások kényszere az értelmezésre, körülírásra.)

5. vers: πάθει ἐπιθυμίας: kívánság szenvedélye (a); szenvedélyes kívánság (b); szenvedély és kívánság (c); szenvedélyt vakon követni (d); kívánság szolgájának lenni (e).

6. vers: ὑπερβαίνειν és πλεονεκτεῖν: megkárosít és megcsal [semmiféle ügyben] (a) – de ŰF: túlkapásra vetemedik és megcsal; [üzleti ügyben] becsap és rászed/kizsákmányol (b); [ezekben az ügyekben] tilos túlkapást elkövetni és megcsalni (c); nem szabad túlkapást elkövetni és üzleti ügyben rászedni/kizsákmányolni (d); nem szabad az Űr követőit megcsalni szexuális ügyekben (c). (Itt is igencsak érződik a modernebb fordítások kényszere az értelmezésre, körülírásra.)

További javaslatok az istentisztelethez

Énekjavaslat

ÉÉ 460. Tisztíts meg szíved... Igehirdetés előtt: 1–4. versszak, az igehirdetés után: 5–6. versszak.

Vázlat az igehirdetéshez

Bevezetés

Reminiscere vasárnapján nemcsak mi emlékeztetjük Istent a zsoltár imádságával irgalmasságára és kegyelmére, hanem Isten is emlékeztet minket arra, amit ő vár tőlünk. Isten akaratja az ember megszentelődése. Reminiscere összefüggésében az apostol is emlékeztetéssel kezdi: a thesszalonikaiak megváltozott élete bizonyítéka a megtérésüknek, a következtetés, hogy ennek megfelelően tovább kell haladniuk a megszentelt életben.

Mi a megszentelődés?

Olyan fogalom, amit manapság a hétköznapiakban nem nagyon használunk, mert nem tartjuk aktuálisnak. De ha úgy fogalmazzuk meg, hogy szeretnénk jobba lenni, akkor már egészen elfogadható. Lásd Ady Endre *Jóság síró vágya* című versét:

Meleg karokban melegedni,
Falni suttogó, drága szokat,
Jutalmazókat, csokolókat:
Milyen jó volna jónak lenni.

Szentnek lenni nem erkölcsi feddhetetlenséget jelent, hanem az élet odaszánását Istennek, Isten iránti szeretetünk kifejezését. Vágyódás arra, hogy jók legyünk, Isten tetszésére éljünk. Ezért a megszentelődés előfeltétele, hogy az életünk középpontjában Isten legyen. Ez nem technikai kérdés, nem aszketizmus, nem is öncélú böjt. A keresztény embernek sem kötelező sanyargatnia magát, élvezheti az élet ajándékait, ám szem előtt kell tartania, hogy ezek megegyeznek-e Isten akaratával.

Pál különösen kiemel két életterületet, amely az embert könnyen magával tudja ragadni, és ezért az ember hajlamos kivenni ezeket Isten hatásköréből. Az egyik a sexualitás, a másik a gazdasági-üzleti tevékenység.

Szentnek lenni a sexualitásban, úgy gondoljuk, hogy ez privát dolog, amelyhez Istennek semmi köze. Az apostol Isten teremtetési rendjének megfelelően ajándékként tekinti a sexualitást, amelyet azonban eltorzít és megront az emberi önzés. Aki a partnerét csupán a saját kívánsága eszközének tekinti, és nem kölcsönös tisztelettel és megbecsüléssel él vele szexuális életet, az parázna lelketű. Ez nem Isten szándéka szerint való. Kiváló lehetőséget ad itt a textus, hogy a sexualitás tisztaságáról, a nemek egymás iránti tiszteletéről, a sexualitás abúzusainak kérdéseiről beszéljünk – már ha merünk ilyeneket a szószékre vinni. Azonban

mindenképpen szólnunk kell a házaselet aján-
dék voltáról és örömről, mert ezzel nagyon adós
a kereszténység.

A másik terület: szentnek lenni a gazdasági,
üzleti életben. A másik nagy kísértése az ember-
nek a gazdagság. Erre Jézus is sokszor figyelmez-
tetett, őt magát is megkísértette ezzel a Kísértő:
„Neked adom mindezt, ha leborulva imádsz en-
gem.” A meggazdagodás kísértésében pedig köny-
nyű törvénytelen eszközökhöz nyúlni: csalás, üz-
leti ügyeskedés, lopás, hűtlen kezelés, korrupció
stb. Ez semmiképpen nem fér össze a keresztény
erkölccsel, azzal, hogy felebarátunkat ugyanúgy
kell szeretnünk, mint magunkat. (Ezt is Jézus
mondta!) Pál azt mondja: Isten akarata az, hogy
megszentelődjete az anyagi dolgaitokban is!

Befejezés

Ezzel adja meg ez a vasárnap a böjti programun-
kat: Legyen megszentelt a házaseletek (a sze-
xualitást is beleértve), és legyenek megszenteltek
az anyagi dolgaitok. Gondolkozzunk el életünk
eme két – kényes – kérdésén. A megszentelődés
nem egyszeri esemény, hanem egy folyamat,
amely igazi létté válik akkor, ha a hívő megvív-
ja a hit szép harcát, és napról napra átadja ma-
gát Istennek.

Illusztráció

Egy város közepén állt egy több évszázados temp-
lom. Romos volt, a falai repedtek, és belül a fres-
kók szinte teljesen eltűntek. Az emberek úgy dön-
töttek, hogy megkérnek egy építőmestert, hogy
újítsa fel a templomot. Ő vállalta is, de csak azzal
a feltétellel, hogy a templomot nem zárják be, ha-
nem a felújítás közben is tartanak istentisztelete-
ket. Az emberek nem értették.

– De hát így lassabban megy! Miért nem zár-
ja be az egész, és építi újra egyszerre?

A mester csak ennyit mondott:

– A templom nem lehet üres ház. A munka
közben is benne van Isten.

És így is történt:

A falakat javították, miközben emberek éne-
keltek.

A freskók alól előkerült a régi szépség, miköz-
ben gyerekek futkostak körben.

A repedések eltűntek, a por néha rászállt az
imádkozókra, de mind tudták: a megújítás folya-
matosan zajlik.

Végül, évek múlva, a templom tisztább, szilár-
dabb és fényesebb lett, mint régen. És senki sem
tudta megmondani pontosan, melyik napon tör-
tént a fordulópon. Csak azt tudták: a mester vé-
gig ott dolgozott minden nap.

Mi vagyunk a templom, az ember, akit Isten
magának szentelt (1Kor 6,19).

A mester Krisztus, aki bennünk munkálkodik.

A felújítás a megszentelődés, Isten Lelkének
folyamatos munkája a mindennapi élet porában
és zajában.

Felhasznált irodalom

- BROCKE, Christoph vom 2005. Thessalonich. In: *Die Religion in Geschichte und Gegenwart*. 8. köt. Mohr, Tübingen. 358–359. o. (Web: <https://bibelwissenschaft.de/stichwort/54027/>)
- CONZELMANN, Hans 1972. *Die Apostelgeschichte erk-
lärt*. 2., jav. kiad. Mohr Siebeck, Tübingen. (Hand-
buch zum Neuen Testament 7.)
- Görög Újszövetség magyar nyelvtani magyarázatokkal.
Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat. <https://uj-szov.hu/>.
- A szentírás magyarázata. Jubileumi kommentár. 1–3.
köt. Kálvin Kiadó, Budapest, 1995. Web: <https://www.scribd.com/document/358199566/Jubileumi-Kommentar-pdf>.
- STEIMLE, Christopher 2008. *Die Religion im römischen Thessaloniki. Sakraltopographie, Kult und Gesellschaft 168 v. Chr. – 324 n. Chr.* Mohr Siebeck, Tübingen. (Studien und Texte zu Antike und Christentum 47.)